

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	10Sžso/21/2012
Identifikačné číslo spisu:	7012200447
Dátum vydania rozhodnutia:	25.01.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Zuzana Ďurišová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:7012200447.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zuzany Ďurišovej a členov senátu JUDr. Jany Henčekovej, PhD. a JUDr. Petra Paludu, v právnej veci navrhovateľky Z. B., narodenej X. Z. XXXX, XXX XX J.. XXX, prechodne bývajúca na ulici A., proti odporcovi Obec Ruskov, 044 19 Ruskov, právne zastúpenej JUDr. Tiborom Sásfaiom, advokátom, Fejova 4, Košice, v konaní o opravnom prostriedku navrhovateľky proti rozhodnutiu odporcu zo 16. apríla 2012 č. j. 214/2012, o odvolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 1Sp/9/2012-31 z 29. júna 2012, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 1Sp/9/2012-31 zo dňa 29. júna 2012 m e n í tak, že rozhodnutie odporcu č. j. 214/2012 zo dňa 16. apríla 2012 z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Účastníkom náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Odporca rozhodnutím zo dňa 16.04.2012, č. j. 214/2012 podľa § 15 a § 24 písm. a/ zákona č. 599/2003 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov rozhodol o nepriznaní jednorazovej dávky v hmotnej núdzi navrhovateľke. Rozhodnutie odôvodnil tým, že listom zo dňa 19.08.2011 požiadala navrhovateľka obec Ruskov o poskytnutie jednorazovej dávky v hmotnej núdzi z dôvodu, že už v apríli 2010 bola nútená sa odsťahovať s dvoma maloletými deťmi od manžela pre jeho alkoholizmus a agresivitu k nej a deťom a za toto dlhé obdobie vôbec neplatí výživné na deti a je pre to trestne stíhaný. Rok neposiela ani manželské výživné. Je v hmotnej núdzi a poberá dávku od ÚPSVaR v Košiciach. Jej deti sú vážne choré a boli už 3 x na liečení v liečebni v Dolnom Smokovci, čím jej vznikli nepredvídané a mimoriadne liečebné výdavky na vybavenie a ošatenie detí, preto žiadala o poskytnutie jednorazovej dávky na úhradu mimoriadnych nákladov na dve maloleté deti. Obec ako príslušný orgán veľmi ťažko zisťoval iné skutočnosti ohľadne žiadateľky, jej sociálnu odkázanosť, pretože od odsťahovania sa z obce Ruskov pred dvoma rokmi s touto nekomunikuje, všetko za ňu vybavuje jej matka. Dôvodom nepriznania jednorazovej dávky v hmotnej núdzi je skutočnosť, že ide o prvú a jedinú žiadosť, obec Ruskov pre nedostatok finančných prostriedkov na tento účel v roku 2011 ani 2012

nemala rozpočtované žiadne finančné prostriedky, nedisponuje žiadnymi finančnými prostriedkami, z ktorých by táto dávka mohla byť poskytnutá, preto doposiaľ obecné zastupiteľstvo ani neprijalo všeobecné záväzné nariadenie obce na hodnotenie žiadostí o poskytovanie jednorazových dávok v hmotnej núdzi.

Včas podaným opravným prostriedkom doručeným súdu dňa 04.05.2012, označeným ako odvolanie proti rozhodnutiu č. j. 214/2012 Obecného úradu Ruskov o nepriznaní jednorazovej dávky v hmotnej núdzi sa navrhovateľka domáhala, aby krajský súd v prípade, že odporca v rámci autoremedúry nezmení svoje rozhodnutie, rozhodol vo veci objektívne v druhostupňovom konaní.

Opravný prostriedok odôvodnila tým, že spĺňa podmienky pre poskytnutie jednorazovej dávky v hmotnej núdzi, o čom na obecný úrad predložila príslušné doklady. Uvádza, že je sociálny prípad, dlhodobo je v hmotnej núdzi a deti majú zdravotné problémy, kvôli ktorým má mimoriadne výdavky spojené s ich liečením. Poskytovanie jednorazovej dávky v hmotnej núdzi je originálnou kompetenciou obce. Obec je o jej sociálnej situácii informovaná a pozná aj dôvody, pre ktoré bola nútená z obce odísť. Svoju sociálnu situáciu doložila potrebnými dokladmi. Ak obec chcela overiť jej aktuálnu situáciu, mohla to urobiť dožiadanim na Mestský úrad Medzilaborce, ktorý by to určite prešetril. Obec Ruskov od podania žiadosti v auguste minulého roka v tejto veci nič neurobila a aj rozhodnutie vydala po ôsmich mesiacoch len na základe upozornenia prokurátora, ktorého požiadala o preskúmanie postupu obce v tejto veci. Poukazuje na to, že nie je podstatné, či obec má alebo nemá vypracované všeobecne záväzné nariadenie o riešení tejto kompetencie obce. O priznaní jednorazovej dávky mohli rozhodnúť aj priamo v zmysle zákona o hmotnej núdzi. Všeobecne obce majú nedostatok finančných prostriedkov, čo ale neznamená, že preto nemajú plniť svoje úlohy a kompetencie. Obec má určite finančnú rezervu, ktorou mohla jej žiadosť kladne vyriešiť.

Oporca vo vyjadrení k opravnému prostriedku uviedol, že nie je podstatné, či obec má alebo nemá vypracované všeobecne záväzné nariadenie obce o poskytovaní jednorazovej dávky v hmotnej núdzi, podstatné je to, že obec na poskytovanie tejto dávky finančné prostriedky nemá a takéto prostriedky v rozpočtoch na rok 2011 a 2012 ani nerozpočtovala. Žiadnemu uchádzačovi takáto dávka doposiaľ nebola priznaná, dokonca takáto žiadosť okrem navrhovateľkinej ani nebola predložená, a preto navrhovateľka nemohla byť nijako zákonne ukrátená proti iným žiadateľom. Zákonným dôvodom na potvrdenie napadnutého rozhodnutia je, že v zmysle § 15 ods. 1 a 2 zákona č. 599/2003 Z.Z., v prípade jednorazovej dávky v hmotnej núdzi ide o fakultatívnu, nie obligatórnu dávku, ktorá môže byť poskytnutá a na ktorú žiadateľ nemá zákonný nárok. Podľa názoru odporcu nemôže byť preskúmaný dôvod nepriznania tejto dávky. Oporca preto navrhol napadnuté rozhodnutie potvrdiť.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 1 Sp/9/2012-31 z 29. júna 2012 potvrdil rozhodnutie odporcu č. 214/2012 zo 16. apríla 2012 s odôvodnením, že aj keď sú splnené v § 15 ods. 1 zákona č. 599/2003 Z. z. uvedené podmienky, týkajúce sa statusu občana v hmotnej núdzi, vyplácania dávky v hmotnej núdzi a vyplácania príspevkov slúžiacich tam uvedenému účelu, nie je v ňom zakotvená povinnosť poskytnúť za tohto stavu jednorazovú dávku v hmotnej núdzi, ale len jej možnosť. To znamená, že bolo len na zvážení odporcu ako orgánu oprávneného podľa § 24 písm. a/ zákona č. 599/2003 Z. z. rozhodovať o tejto dávke, či túto dávku navrhovateľke poskytne alebo nie, keďže jej poskytnutie nie je v prípade uplatnenia nároku na ňu obligatórne, ale fakultatívne.

V tomto prípade správny orgán vychádzal z náležite zisteného skutkového stavu veci a na vec aplikoval správny právny predpis. Napadnuté rozhodnutie je zrozumiteľné a náležite zdôvodnené, a preto súd dospel k právnomu názoru, totožnému so záverom správneho orgánu.

Zároveň odporcovi priznal náhradu trov konania vo výške 156,12 Eur.

Proti tomuto rozhodnutiu podala navrhovateľka včas odvolanie z dôvodov podľa § 205 ods. 2 písm. b) a f) O.s.p. Namietala, že konanie na krajskom súde nebolo v súlade s Občianskym súdnym poriadkom, pretože chcela byť v tejto veci vypočutá, ale súd - hoci sa na pojednávanie riadne ospravedlnila, nenariadil vo veci ďalšie pojednávanie. Súd nevzal do úvahy, že postup odporcu bol nezákonný, čo vyplýva aj z vyjadrenia Okresnej prokuratúry Košice - okolie, ktoré pripája. Aj podľa verejnej ochrankyne práv odporca poškodil práva navrhovateľky, keď riadne a včas nerozhodol o jej žiadosti, čím jej vznikla aj škoda pre prieťahy v konaní, ktorú žiadala nahradiť. Navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Odporca sa k odvolaniu navrhovateľky nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, ďalej len „O.s.p.“, v spojení s § 250s O.s.p.), bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250l ods. 2 v spojení s § 250ja ods. 2 O.s.p. preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a jednomyseľne dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľky je dôvodné.

Podľa § 1 zákona č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon), tento zákon upravuje právne vzťahy pri posudzovaní hmotnej núdze občana a poskytovaní dávky v hmotnej núdzi (ďalej len "dávka") a príspevkov k dávke (ďalej len "príspevok"), ktorých cieľom je spolu s jeho príjmami zabezpečiť základné životné podmienky a pomôcť v hmotnej núdzi s príspevom aktívnej účasti občana a fyzických osôb, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú. Základné životné podmienky na účely tohto zákona sú jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie.

Podľa § 2 zákona, hmotná núdza je stav, keď príjem občana a fyzických osôb, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú, nedosahuje životné minimum a občan a fyzické osoby, ktoré sa s občanom spoločne posudzujú, si príjem nemôžu zabezpečiť alebo zvýšiť vlastným pričinením.

V ustanoveniach §§ 4 až 9 citovaného zákona sa uvádzajú podmienky pre posudzovanie a hodnotenie stavu hmotnej núdze u konkrétného žiadateľa. Ide o viacero podmienok, ktoré musí orgán, ktorý bol o dávku v hmotnej núdzi požiadaný, preskúmať a vyhodnotiť.

V § 9 ods. 1 zákona je stanovená dôležitá podmienka statusu osoby v hmotnej núdzi, podľa ktorej, ak si občan v hmotnej núdzi a fyzické osoby, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú, neuplatnia svoje zákonné nároky, ktorými si môžu zabezpečiť základné životné podmienky a pomôcť si v hmotnej núdzi, nepovažujú sa za občanov v hmotnej núdzi, ak odsek 3 neustanovuje inak.

Napokon podľa § 15 ods. 1 a 2 zákona, jednorazovú dávku v hmotnej núdzi možno poskytnúť občanovi v hmotnej núdzi a fyzickým osobám, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú, ktorým sa vypláca dávka a príspevky najmä na úhradu mimoriadnych výdavkov na nevyhnutné ošatenie, základné vybavenie domácnosti, zakúpenie školských potrieb pre nezaopatrené dieťa a na mimoriadne liečebné náklady. Občanovi v hmotnej núdzi a fyzickým osobám, ktoré sa s občanom v hmotnej núdzi spoločne posudzujú, ktorým sa vypláca dávka a príspevky, možno poskytnúť jednorazovú dávku v hmotnej núdzi do výšky preukázaných skutočných nákladov, najviac však do výšky trojnásobku životného minima (ktoré aktuálne upravuje zákon č. 601/2003 Z.z.).

Citovaný zákon o pomoci v hmotnej núdzi zveril do pôsobnosti obce pri výkone jej samosprávnej pôsobnosti rozhodovanie o jednorazovej dávke v hmotnej núdzi, a to s účinnosťou od 1. januára 2004. Ako už uviedla aj verejná ochrankyňa práv vo vyjadrení k podnetu navrhovateľky vo veci nečinnosti odporcu zo dňa 23. 07. 2012 skutočnosť, že obec nemá vydané všeobecne záväzné nariadenie pre postup v konaniach o jednorazovej dávke v hmotnej núdzi a že nemá vyčlenené finančné prostriedky na túto úlohu, nie je argumentom pre zbavenie sa zodpovednosti za rozhodnutie o žiadostiach obyvateľov obce o jednorazovú dávku v hmotnej núdzi. Nemôže preto obstať odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, že „ide o prvú a jedinú žiadosť, obec Ruskov pre nedostatok finančných prostriedkov na tento účel v roku 2011 ani 2012 nemala rozpočtované žiadne finančné prostriedky, nedisponuje žiadnymi finančnými prostriedkami, z ktorých by táto dávka mohla byť poskytnutá“. Na tento záver nemá vplyv skutočnosť, že ide o dávku fakultatívnu, pretože ani v takom prípade nie je možná svojvôľa so strany správneho orgánu.

Keďže z obsahu spisu tiež vyplýva, že obec Ruskov mala prijať dňa 30. mája 2012 všeobecne záväzné nariadenie č. 4/2012 o podmienkach poskytovania jednorazovej dávky v hmotnej núdzi s účinnosťou od 15. júna 2012, odvolací súd prihliadajúc na oprávnené záujmy navrhovateľky, dospel k záveru, že je potrebné napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa podľa § 250ja ods. 3 v spojení s § 250l ods. 2 a § 220 O.s.p. zmeniť tak, že rozhodnutie odporcu zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Úlohou odporcu v novom konaní bude predovšetkým posúdiť, či navrhovateľka a s ňou posudzované osoby spĺňajú status osoby v hmotnej núdzi a následne o jej žiadosti znova rozhodnúť a vydané rozhodnutie aj náležite, v súlade so zákonom odôvodniť.

Krajský súd pri preskúmaní napadnutého rozhodnutia kládol dôraz len na fakultatívnosť žiadanej dávky bez toho, aby preskúmal, či obec Ruskov splnila pri posudzovaní žiadosti navrhovateľky všetky

podmienky ukladané zákonom o pomoci v hmotnej núdzi pre posúdenie priznania a poskytnutia dávky, o ktorú navrhovateľka požiadala. Nesprávne tiež rozhodol o trovách konania, pretože ustanovenie § 250k ods. 1 (v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p.) nedáva možnosť priznať trovy konania odporcovi.

Napokon sa odvolaciemu súdu žiada dodať, že ak by obec Ruskov konaním o žiadosti navrhovateľky jednoznačne zistila, že ide o osobu v hmotnej núdzi a tým nepochybne zistila i skutkový stav veci, určite by našla i spôsob, ako pomôcť navrhovateľke, napríklad praktickou aplikáciou ustanovenia § 19 ods. 1 až 3 zákona, podľa ktorých dávka a príspevky sa poskytujú v peňažnej forme, vecnej forme alebo v kombinovanej forme. Spôsob poskytovania dávky a príspevkov určí úrad a spôsob poskytovania jednorazovej dávky v hmotnej núdzi určí obec. Napokon, ak obec našla prostriedky na zaplatenie právnej pomoci pre advokáta, o to skôr mohla vyjsť v ústrety svojej obyvateľke.

Podľa § 250r O. s. p., ak súd zruší rozhodnutie správneho orgánu, je správny orgán pri novom prejednaní viazaný právnym názorom súdu.

O trovách konania odvolací súd rozhodol podľa § 246c ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 a 2, § 142 ods. 1, § 250k ods. 1 a § 250l ods. 2 O.s.p. tak, že účastníkom ich náhradu nepriznal, pretože úspešná navrhovateľka si ich náhradu neuplatnila a odporca nemal v konaní úspech a ani by nemal na ich náhradu zákonný nárok.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.